

ORGANISAATIOIDEN HALLINNOLLISET PERUSTEET

Ari Salminen: Hallintotiede: Organisaatioiden hallinnolliset perusteet. Valtionhallinnon kehittämiskeskus. Painatuskeskus 1993.

Kansainvälisesti tarkasteltuna hallintotieteellä on eri tieteiden kentässä oma vakiintunut ja arvostettu asemansa. Hallintotieteen tehtävänä on luoda teoria organisaatioiden yleispätevistä ominaisuuksista, prosesseista ja toiminnasta. Tästä näkökulmasta hallintotiede ei keskeytä minkään tietyn tyyppisen organisaation, julkisen tai yksityisen, tutkimiseen ja palvelemiseen. Hallintotiede suhtautuu neutraalisti organisaatioihin. Hallintotieteelle organisaatiot ovat raaka-ainetta, jota tutkijalla hallintotiede on hankkinut kannuksensa yhteiskuntatieteiden kentässä.

Suomessa hallintotiede on painottunut julkisten organisaatioiden tutkimukseen. Syyt siihen ovat ymmärrettävät. Julkisen vallan suhteellisen nopea kasvu, yhteiskunnallinen vaikutusvalta ja vuorovaikutus yhteiskunnan kanssa synnyttivät ongelmakentän, josta oli hyödyllistä ja välttämätöntä saada tieteelliset kriteerit täyttävää tietoa. Koska organisaatiot olivat hallintotieteen ominta aluetta, se sai ikäänkuin huomenlahjanaan julkiset organisaatiot tieteelliselle vastuulle. Tässä lienee eräs syy siihen miksi suomalaista hallintotiedettä on korostetusti luonnehdittu julkishallintotieteeksi.

Ari Salmisen »Hallintotiedettä» on mahdollista lukea eri näkökulmista, joista yksi on yritys lähestyä hallintotiedettä yleisenä teoriaana ja

käsitteellisiä ajattelutapoja tuottavana tieteenalana. Tällä selittyy kirjan alaotsikko »organisaatioiden hallinnolliset perusteet». Näin ymmärrettynä hallintotieteen olemassaolo ei ole riippuvainen mistään tietyn tyyppisistä organisaatioista eikä hallintotieteen merkitystä voida johtaa näiden organisaatioiden yhteiskunnallisesta merkityksestä. Toisin sanoen esimerkiksi julkisen toiminnan supistaminen ja rajoittaminen (jos sitä nyt sittenkään peruuttamattomasti tapahtuu) ei synnytä automaattisesti tarvetta supistaa ja rajoittaa hallintotiedettä. Juuri tämän ajatuksen kirkastamisessa »Hallintotieteellä» on oma erityinen arvonsa.

On luonnollista, että kirja, jossa on vain hiukan yli 200 sivua, ei voi sisältää kaikkea mitä lukijat voisivat toivoa. Mutta myöskin esimerkiksi Richard L. Daftin kirja »Organization Theory and Design» (538 tekstisivua) ja Stephen P. Robbinsin »Organizational Behavior» (711 tekstisivua) jättävät tässä suhteessa toivomisen varaa. Salminen ilmoittaa itse tarkastelevansa hallintoa »organisaation rakenteiden, prosessien ja henkilöstön lähtökohdista». Näiltä osin tekijä tuo esille ajattelua ohjaavat perusasiat, joiden varassa lukijoiden on helppo lähteä syventämään omaehtoisesti hallintotieteellistä tietämystä ja käytännön osaamista.

»Hallintotiede» sisältää luvut vertailevasta hallintotieteellisestä tutkimuksesta ja hallinnon tutkimuksesta käytettävistä tutkimustekniikoista. Molemmat aiheet ansaitsevat tulla esille, vaikka niitä on mahdoton kuvata tyhjentävästi laajuutensa ja saavutustensa vuoksi. Siksi on tärkeää, että tekijä pystyy esittämään asiansa niin, että lukijat saavat sekä selkeän että innostavan kuvan vertailevasta hallintotieteestä ja tutkimustekniikoista.

»Hallintotiede» on yhdistelmä ajan paineissa kestänyttä teoreettis-

ta ajattelua ja hallintoteorian uusia kehitysuria. Edellisen avulla voi pitää asiat mielessään ja jälkimmäisen avulla voi haarukoida tulevaisuutta. »Hallintotiede» palauttaa mieliin esimerkiksi Chester Barnardin ja Philip Selznickin, joilla molemmilla on ollut merkittävä osuutensa hallintotieteen älyllisessä traditiiossa. Ehkä juuri merkittäville klassikoille tekijä olisi voinut antaa lisätilaa. Visionaarinen johtajuus ja palvelun irroittaminen byrokraattisista rakenteista kytkemällä palveluiden kehittämisen ja tuotannon riippuvuudeksi asiakkaita edustavat tulevaisuuden kantavia teemoja.

Tekijä on kirjoittanut kirjansa selkeästi ja ymmärrettävästi eikä hän syyllisty tieteenalan sisäiseen slangiin. Myös tästä syystä kirjaa voi suositella yhtä hyvin erilaisissa organisaatioissa toimiville hallinnon kehittämisen ja suunnittelun ammattilaisille kuin hallintoa opiskeleville ja tutkiville. Kirja soveltuu sekä yrityshallinnossa toimiville hallinnon hallintotieteilijöille. Poliitiikan, sosiologian, sosiaalipolitiikan ja taloustieteen ammattilaisille »Hallintotiede» tarjoaa luotettavan perusesityksen hallinnollisen ajattelun perusteista. Lukijoille, jotka ovat erityisen kiinnostuneita valtion hallinnosta, voi suositella täydennykseksi vaikka Juhani Nikkilän tuoretta kirjaa »Hallintotyön ympäristö» (VAPK-kustannus 1992).

Pedagogisesti viisaiden oppikirjojen kirjoittaminen on haasteellista ja vaihalloista työtä. Vaikka oppikirjoja ei ehkä aina arvosteta yhtä korkealle kuin tutkimuksia, on syytä muistaa, että hyvät oppikirjat perustuvat yleensä tekijänsä tai tekijöitensä henkilökohtaiselle tutkimustyölle ja siitä saaduille näkemyksille. Tästä näkökulmasta Ari Salmista on syytä onnitella onnistumisesta.

Risto Harisalo